

JOSEFINES GT.30, OSLO

Undersøkelse av opprinnelige farger i utvalgte interiører,
revidert juli 2016

Barbro Wedvik

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel Josefines gt.30, Oslo Undersøkelse av opprinnelige farger i utvalgte interiører, revidert juli 2016	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 154/2015	Publiseringsdato 01.07.2016
	Prosjektnummer 1020635	Oppdragstidspunkt Okt./nov. 2015
	Forsidebilde Rom 120 Vestibyen. Foto: NIKU v/ Edwin Verweij	
Forfatter(e) Barbro Wedvik	Sider 30	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Konservering	

Prosjektleder Barbro Wedvik
Prosjektmedarbeider(e) Edwin Verweij, Brit Heggenhougen, student Ellen Heimdal
Kvalitetssikrer Merete Winness

Oppdragsgiver(e) SAJA Eiendom AS

Sammendrag   I forbindelse med den forestående oppussingen i den fredete bygningen i Josefines gt. 30, Oslo, er fem utvalgte interiører med funksjon som fellesarealer undersøkt for å dokumentere opprinnelige farger for å skaffe grunnlag for anbefaling av valg av farger og maling. Det gjelder inngangsrom, vestibyle, korridorer i 1. og 2. etasje, hovedtrapperom samt utside utgangsdør i bitrapperom og innsiden av et representativt vindu. Etter ønske fra oppdragsgiver skulle kun malingslag fra første periode, som Dr Lindboes klinikk, avdekkes og dokumenteres med NCS fargekoder. Bygningens representative rom, inngangspartiet og vestibyen, har mange dekorative arkitektoniske elementer og fargeundersøkelsen viste at rommene har hatt en enkel, lys og delikat fargesetting. Veggene i korridorer og trapperom har malt høy brystning. I korridorer og trapperom har overgangen mot øvre vegg/himling vært markert med en malt strek.

Emneord Fargeundersøkelse, klinikk, historisme

Avdelingsleder: Merete Winness

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn og formål med fargeundersøkelsen.....	7
2	Bygningshistorikk og beskrivelse av interiørene	7
3	Metode og dokumentasjon ved fargeundersøkelsen	7
4	Generelle anbefalinger om videre tiltak	8
5	Materialer og farger i interiørene	8
5.1	Inngangsrom (118)	9
5.1.1	Periode I A 1916 - 1920	10
5.2	Vestibyle (120).....	10
5.2.1	Periode I A 1916 - 1920	13
5.3	Trapperom (119)	13
5.3.1	Periode I A 1916 - 1920	16
5.3.2	Periode I B 1920 - 1929	17
5.4	Bitrapperom	18
5.5	Korridor 116	18
5.5.1	Periode I A 1916 - 1920	20
5.5.2	Periode I B 1920 - 1929	21
5.6	Korridor 2. etasje.....	22
5.6.1	Periode I A 1916 - 1920	23
5.6.2	Periode I B 1920 - 1929	23
6	Forslag til rekonstruksjon	24
6.1	Inngangsrom 118.....	24
6.2	Vestibyle 120.....	25
6.3	Trapperom 119.....	26
6.4	Korridor 116	27
6.5	Korridor 2. etasje.....	28

1 Bakgrunn og formål med fargeundersøkelsen

I forbindelse med den forestående oppussingen i Josefines gt. 30 (Gnr/bnr 214/176) i Oslo tok SAJA Eiendom ved Lars Olav Jahre kontakt med NIKU pr telefon med forespørsel om å undersøke og dokumentere opprinnelige farger i utvalgte interiører i den fredete bygningen.

Etter befarig 7.9.2015 ble det avtalt at følgende fellesarealer skulle undersøkes: Inngangsrom (118), vestibyle (120), hovedtrapperom (119) og korridorer i 1. og 2.etasje. I tillegg skulle hovedinngangsdør og inngangsdør til bitrapperom undersøkes.¹

Oppdragsgiver ønsket ikke en kartlegging av rommenes komplette fargehistorikk, men informasjon om det opprinnelige fargeskjemaet for hvert rom. Etter ønske fra oppdragsgiver skulle derfor kun de eldste malingslagene avdekkes og dokumenteres med NCS fargekoder.

Fargeundersøkelsene på stedet ble utført av NIKU ved konservatorene Edwin Verweij, Brit Heggenhougen og Barbro Wedvik (prosjektleder), samt konservatorstudent Ellen Heimdal fra universitetet i Gøteborg i perioden 29.sept.-9.okt. 2015. Rapportering ble utført 10.okt. -15.nov. 2015.

2 Bygningshistorikk og beskrivelse av interiørene

For bygningshistorikk og beskrivelse av interiørene vises det til forvaltningsplanen for bygningen skrevet i 2014.²

Der står det blant annet, hentet fra «Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer» kapittel 2 «Fredete eiendommer i Helse- og omsorgsdepartementets landsverneplan:

Formålet med fredningen er å bevare bygningen som et særpreget og tidstypisk eksempel på en privatklinikkk fra tidlig 1900-tall. Fredningen skal sikre bygningens opprinnelige arkitektur, materialbruk og detaljering.(s.9)

Bygningen ble fredet i 2014.

3 Metode og dokumentasjon ved fargeundersøkelsen

Tegningsmaterialet i forvaltningsplanen ble brukt ved fargeundersøkelsen. Romnummereringen er hentet fra Ullevål sykehus sine plantegninger.

Arbeidet ble gjort under blandete lysforhold og ved bruk av stillas og trappestiger.

Fargeundersøkelsen er gjort ved avdekking av eldste malingslag og stikkprøver med skalpell på bygningselementene, vurdering av overflater i feltmikroskop på stedet og fargekoding i NCS-systemet, som er et system for fargebeskrivelse.³ Det ble også tatt med materialprøver for

¹ NIKU tilbud, ref. 553/15/568/BWe, datert 25.09.2015

² Forsvarsbygg nasjonale festningsverk, 2014: *Forvaltningsplan for fredet bygning Ullevål DPS Josefines gate 30, Oslo.*

³ Natural Color System® Index 2009

undersøkelse i mikroskop på NIKU. For hvert rom er det satt opp en tabell for de undersøkte bygningsdelene med beskrivelse av funnet farge, NCS fargekode og materialbeskrivelse. Bruk av parentes indikerer at koden er hentet fra et annet element eller rom.

4 Generelle anbefalinger om videre tiltak

For generelle retningsstreker om vedlikehold og hva slags tiltak i interiørene som er søknadspliktig vises det til forvaltningsplanens punkt 3.2 (side 11-13).

Videre gjør NIKU oppmerksom på at fargekodene skal oppfattes som veiledende, ettersom det sjelden er mulig å finne én NCS-kode som fullstendig samsvarer med den avdekkete fargen. Dersom det er oppgitt to koder med skråstrek mellom, anses fargen å ligge mellom de to kodene. Det må også tas høyde for at de avdekkete malingene gjerne er skitne, avblekete og nedslitte, og at fargene derfor kan se annerledes ut enn da malingene ble påført. Oljen i oljebaserte malinger gulner dessuten når den ikke utsettes for lys. Det betyr at de fargene som avdekkes vanligvis er for varme eller gule i forhold til hvordan de opprinnelig har vært. Oljen vil blekes når fargen står fremme i lyset.

Overflater malt med limfarge er gjerne blitt vasket ned og overflaten isolert med olje, såpe eller annet før ny oppmaling. Det er derfor ofte lite bevart av denne typen maling, og bevarte rester kan være sterkt endrede og misfargede.

Ved en eventuell oppmaling bør anbefalte farger justeres på stedet mot blekete avdekkingsprøver på bygningselementene. Det bør gjøres prøveoppstrøk av fargene som deretter vurderes og eventuelt justeres før hele interiør males opp.

5 Materialer og farger i interiørene

Det er lite bevart av de første malingslagene på vegger og tak, og det som finnes ligger i svært tynne lag. Dessuten er bevart maling endret av overliggende lag. Ut fra undersøkelsen mener vi at opprinnelige lag på vegger og tak er malt med en forsterket limfarge. Limfargen kan ha blitt forsterket med kasein. En eventuell tilsetning av kasein ville gi slitestyrke til det svært tynne malingslaget uten å mette det opp slik en f.eks. en tilsetning av olje ville gjort. På begynnelsen av 1900-tallet ble det imidlertid eksperimentert mye med ulike nye fabrikkproduserte produkter, flere oppskrifter og nye tilsetninger i malingen, og det er ikke forutsigbart hvilke bindemidler som er blitt benyttet.

Dører og malte fotlister var malt med oljemaling og i samme farge i alle de undersøkte rommene, i en gråhvit farge. Wilses fotografier fra ca 1920 viser at dører og dørinnramming har hatt høy glans. Det undersøkte vinduet i trapperommet viser det samme gråhvite oljebaserte malingslaget.

5.1 Inngangsrom (118)

Det vises til forvaltningsplanen s. 86 for beskrivelse og foto.

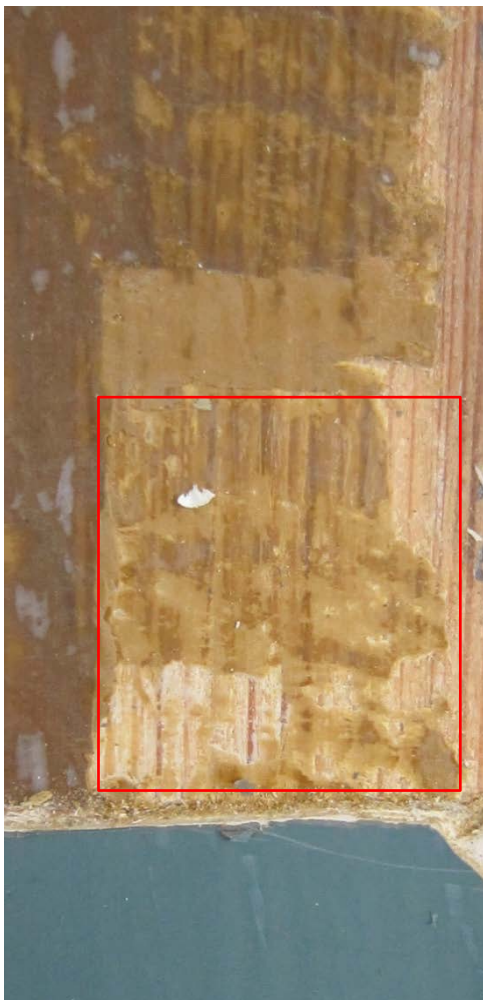
Fargeundersøkelsen viste at himling og vegger i inngangsrommet har vært malt i lyse og matte farger på en helt glattpusset overflate. Overflaten skal trolig imitere sandstein.

Den pussete overflaten på himling og vegger i inngangsrommet er bygget opp lagvis fra grovt til fint der de to ytterste lagene er fete, med lite tilslag av sand. Den åpne brystningen med festongene er støpt i gips. Den tynne malingen på himling og vegger er trolig en forsterket limfarge (ikke oljeforsterket). Det er kun funnet små rester av relativt godt bevart opprinnelig maling på himling og vegg, men vi mener å se en fargeforskjell mellom veggfelt i buen og himling/pilastre/bue/åpen brystning med festonger, der veggfeltet er noe mer fargesterkt i retning gult, mens øvrige elementer er gråhvite.

Dørene (alle dører, alle elementer) har vært gråhvite. Disse var malt med oljebasert maling.

Fotlist og gulv består av henholdsvis svarte og lyse grå marmorfliser.

Ytterdørenes utsider var ådret.

Figur 1 Hoveddør utside. Første lag ådring samt bunnfargen er markert ut. Foto: NIKU 2015.

5.1.1 Periode I A 1916 - 1920

Lindboe privatklinikk

5.1.1.1 Fargesetting for perioden

Undersøkellesområde	Fargenavn	Materiale	Fargekode
Tak, takbjelke	(HVIT grålig)	limbasert maling	S 0505-Y20R
Vegg - veggfelt over bue	(HVIT grålig)	limbasert maling	S 0505-Y20R
Vegg – stor og liten pilaster	HVIT grålig	limbasert maling	S 0505-Y20R
Vegg – bue, åpen brystning i buefeld	(HVIT grålig)	limbasert maling	S 0505-Y20R
Vegg - buefeld	GUL lys	limbasert maling	S 1015-Y20R
Dør – blad, smyg, gerikt	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Gulv - fliser	LYS GRÅ	marmor	
Gulvlist - fliser	SVARTE	marmor	
Utgangsdør - utside	BRUN ådring	oljebaserte bindemiddel	S 7020-Y30R

5.2 Vestibyle (120)

Det vises til forvaltningsplanen s. 87 for beskrivelse og foto.

I forvaltningsplanen står det (s.19) at vestibylen ble omtalt i Aftenposten 29.mars 1917:

I følge omtalen lå hovedinnkjørselen mot nordøst, der man kom gjennom en overdekket portal. Fra denne kom man inn i en sentral mottagelsehall i marmor og hvitt med overlys gjennom et glastak.

Den pussete overflaten på himling og vegger i vestibylen er bygget opp lagvis fra grovt til fint der de to ytterste lagene er fete, med lite tilslag av sand. Kapitelet på de store pilasterne er laget i gips. På den glatte bunnen ligger et tynt lag matt maling. Den tynne malingen på himling og vegger er trolig en forsterket limfarge (ikke oljeforsterket). Det er kun funnet små rester av bevart opprinnelig maling på pussene, med unntak av marmoreringen på kvaderbuen.

Man kan se på Wilses fotografi⁴ at vestibylen har hatt en lys fargesetting uten høye kontraster. Fargeundersøkelsen viste at vestibylen har vært malt i lyse varme farger på en helt glattpusset overflate. Himlingen med trukne detaljer og stukkatur, gesimsen samt veggens pilastre har vært malt i en ensfarget varm gråhvitt farge. Overflaten skal trolig imitere sandstein som i inngangsrømmet. Fargen ligner den i inngangspartiet, men noen av våre funn tyder på at fargeholdningen kan ha vært litt mer rødlig.

⁴ http://oslobilder.no/OMU/OB.Y4580?query=lindboes+klinikk&count=15&search_context=1&pos=3

De kvaderinndelte buefeldene over dørene er skilt ut med en rosa steinimitasjon. Kvaderbuene har en lys rødlig beige bunnfarge. Den svært tynne mørk rosa marmoreringen er påført vått-i-vått med bunnfargen. Over ligger et transparent, upigmentert lag. I mikroskop kan man se at det transparente laget har vært eksponert og tilhører den første oppmalingen fordi overflaten er slitt og oppsprukket.⁵ En mulig tolkning er at laget er et polèrlag i voks, og at dette har gitt marmoreringen dybde, glans og også beskyttelse av det tynne dekorlaget. .

Taklisten kan ha vært malt i en litt mørkere og rødere farge enn taket for øvrig. Ut fra Wilses fotografi kan det kanskje se ut som om perlestafflisten i taklisten og feltet under denne kan ha vært skilt ut med en noe mørkere farge. Fargeundersøkelsen viser også at dette området kan ha hatt en noe dypere farge enn taket for øvrig, men på grunn av den senere påførte isolasjonen/seisen som ligger over dette laget er ikke dette et sikkert funn. Fargen kan ligne på bunnfargen i kvaderbuens rosa marmorering (se ovenfor).

Figur 2 Rom 120. Marmorering på kvaderbue. Foto: NIKU 2015.

⁵ Fluoriserer sterkt hvitt/blålig i UV-undersøkelse i mikroskop.

Figur 3 Rom 120. Marmorering på kvadbue, detalj. Foto: NIKU 2015.

Dørene (alle dører, alle elementer) og rammeverket rundt overlyset har vært gråhvite. Disse er malt med oljebasert maling.⁶

Radiatorenes farge ligner den gråhvite fargen på de lukkede dørene, men er noe mørkere. Radiatoren er malt med oljemaling.

Fotlist og gulv består av henholdsvis svarte og lyse grå marmorfliser.

Limfargen er malt svært tynt på en helt glattpusset overflate. Våre funn tyder på at den har vært en nyanse mer rød, mindre gul enn den gråhvite fargen i inngangssrommet. Dørene er malt gråhvite og blanke med oljebasert maling, som i øvrige rom.

Kvadbuen over dørene er malt lys dempet rosa med mørkerosa marmoreringer, vått-vått. Funn på materialprøve viser at kvadbuen har hatt et transparent lag på limfargen. En mulig tolkning er at dette er et vokslag som ved polering kan ha gitt mer glans til kvadbuens overflate.

⁶ Pigmentering: store svarte og runde pigmenter, noen røde kantete transparente, mellomstore hvite, samt mindre korn av ubestemmelig farge. Undersøkelse i UV-lys indikerer bruk av sinkhvitt.

5.2.1 Periode IA 1916 - 1920

5.2.1.1 Fargesetting for perioden

Undersøkellesområde	Fargenavn	Materiale	Fargekode
Tak - kassetak	HVIT grålig	limbasert maling	S 1005-Y40R
Tak - Overlys listverk	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Tak, Taklist - Hulkil, perlestaff og flate	BEIGE lys	limbasert maling	S 1010-Y40R
Vegg, vegg - arkitrav - Ø	HVIT grålig	limbasert maling	S 1005-Y40R
Vegg - Kvaderbue	ROSA	limbasert maling marmorert	S 3030-R10B
Pilastre Ø, alle element	HVIT grålig	limbasert maling	S 1005-Y20R
Stor pilaster N, skaft	HVIT grålig	limbasert maling	S 1005-Y40R
Sidevindu og overvindu til dører	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Dør, alle element	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Radiator	BEIGE lys	oljemaling	S 1510-Y30R
Gulv - Flis	HVIT	marmor	
Gulvlist - Flis	SORT	marmor	

5.3 Trapperom (119)

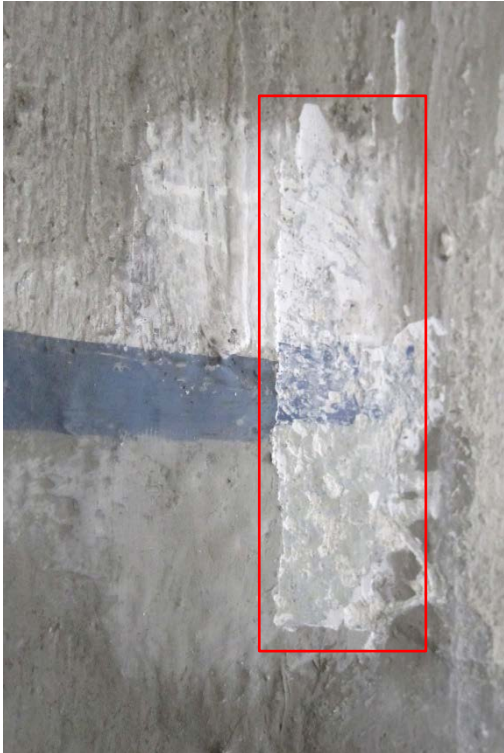
Det vises til forvaltningsplanen s. 92 for beskrivelse og foto.

Fargeundersøkelsen viste at trapperommet trolig har blitt malt med to ulikefargesettinger innenfor husets periode som Dr. Lindboes klinikk. Vi har kalt dem fase 1A og fase 1B.

I trapperommet ligger det første laget i fase 1A på en grovere overflate enn i inngang og vestibyle. Den malte brystningen var i fase 1A grå med en blå brystningslist-imiterende dekorstrek 160 – 170 cm over gulv. Streken synes på Wilses foto fra ca. 1920.⁷ Veggens øvre del og himlingen har vært hvit. Både vegg og himlingsfarge er limfarge.

Fase 1A består av to nesten identiske oppmalinger, der den andre oppmalingen har noe mindre rødstikk i den blå streken og noe mindre grønnstikk i gråfargen på nedre vegg.

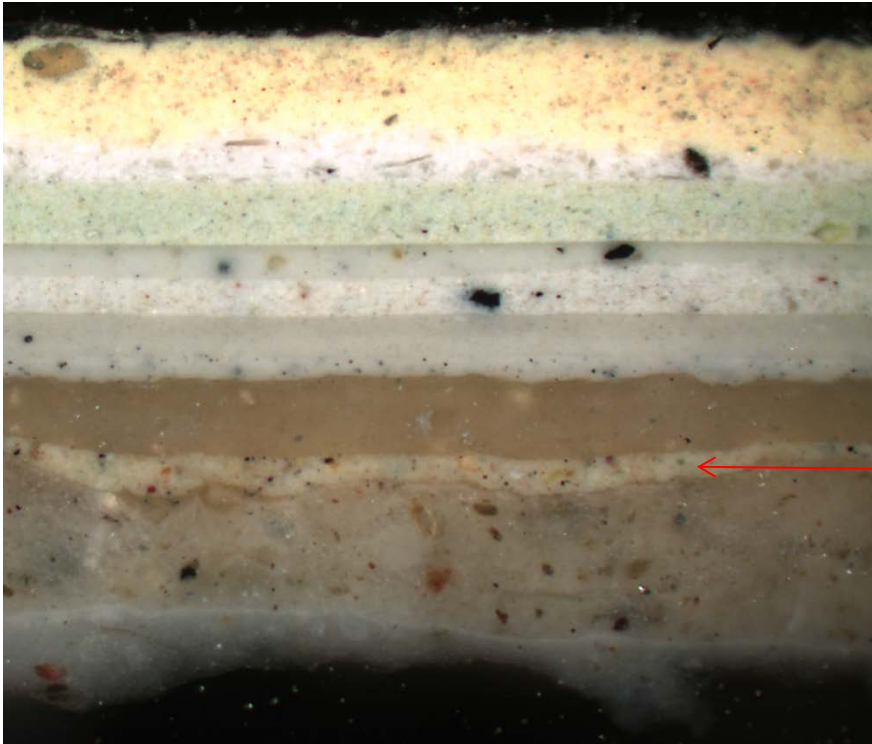
⁷ http://oslobilder.no/OMU/OB.Y4579?query=lindboes+klinikk&count=15&search_context=1&pos=12

Figur 4 Rom 119. Avdekking av veggfarger i rør-nisje, 2.etasje. Fase 1A, andre oppmaling, står fremme, skitten men uovermalt. Nisjen har vært dekket til med metallplater. Avdekking av fase 1A, første malingslag, er markert ut. ved Foto: NIKU 2016

Figur 5 Rom 119. Avdekking av veggfarger. Fase 1B er markert ut. Foto: NIKU 2015

Figur 6 Rom 119. Tverrsnitt fra nedre del vegg. Pilen viser til veggfarge fase 1A. Rett over ligger sparkellaget tilhørende fase 1B. Man kan så vidt skimte et tynt brunlig lag på sparkelen. Det er usikkert om laget er pigmenter. Foto: NIKU 2015

I andre fase i første periode (fase 1B) fikk veggene i brystningshøyde et lyst sparkellag som glattet pussene. Avdekking viser at overflaten på brystningen trolig har vært rødbrun eller gulbrun. Dets karakter er usikker; dersom det har vært noe pigmentert lag må det ha vært svært tynt og den lysere bunnfargen kan ha vist gjennom. Mørkhet, glansgrad og opasitet lar seg ikke slå fast basert på tilgjengelige funn. Ved avdekking kan det stedvis se ut som om overflaten har et avsluttende transparent, nå sprøtt, lag over malingen. Glattingen med sparkel på murpussen gjør at veggene i brystningshøyde har fremstått som glattere og kanskje også blankere enn vegg over brystning. Brystningen var avsluttet mot øvre vegg med en svart, blank strek ca. 1 cm bred, ref. Wilses foto.

Radiatoren og utsiden og baksiden av trappen er malt grå. Metallrekkverket og yttersiden av ytre vange i trappen har opprinnelig vært ensfarget grått, og håndtrevet i tre er beiset. Trappetrinnene har nese i tre. Opptrinn og innersiden av yttervangen var malt brun. Veggvingen ser ut til å ha vært malt i samme farge som trappen i første fase og som vegg i andre fase. Dør og fotlist var gråhvite som i øvrige rom. Trapp og mest sannsynlig også gulv hadde brun linoleum⁸.

Den lave feielisten i trapperom og korridor har trolig ikke vært der opprinnelig siden dørgeriktsoklene ikke har illusjonsmalt feielist ved første oppmaling. Feielist-imitasjonen synes imidlertid på Wilses foto ved heissjakten i 3. etasje fra ca 1920.⁹

⁸ NCS-kode på linoleumen er hentet fra bitrappen.

⁹ http://oslobilder.no/OMU/OB.Y4587?query=lindboes+klinikk&count=15&search_context=1&pos=5

5.3.1 Periode IA 1916 - 1920

Lindboe privatklinikk

5.3.1.1 Fargesetting for perioden

Undersøkelsesområde	Fargenavn	Materiale	Fargekode
Tak	HVIT	limbasert maling	S 0502-Y. Mot 0500-N
Vegg – over strek	HVIT	limbasert maling	S 0502-Y. Mot 0500-N
Vegg - strek	BLÅ		S 4030-R80B
Vegg - under strek	GRÅ	limbasert maling	S 2002-G50Y. Mot 3005-G50Y/3005-G80Y
Vegg - under trapp	GRÅ	limbasert maling	S 2002-G50Y. Mot 3005-G50Y/3005-G80Y
Vindu, Vindu	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Dør – alle elementer	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Dør - gerikt - sokkel	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Gulvlist	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Feielist	BRUN, BRUN	oljemaling	S 7020-Y40R
Trapp - forvange/veggvange	BRUN, BRUN	oljemaling	S 7020-Y40R
Trapp, Trapp - gangtrinn	BRUN, BRUN	linoleum	S 6030-Y40R
Gulv -belegg	BRUN	linoleum	S 6030-Y40R. Mot 7020-Y40R
Bunn i åpent trapperom	GRÅ	limfarge	
Radiator	GRÅ	oljemaling	S 3005-G80Y
Trapp - forvange – utside. Trinn og veggvange underside.	GRÅ	oljemaling	S 3005-G80Y
Trapp, Trapp - rekkverk	GRÅ	oljemaling	S 3005-G80Y
Trapp - rekkverk - håndløper	tre	lakk	transparent

5.3.2

Periode I B 1920 - 1929

Lindboe privatklinikk

5.3.2.1 Fargesetting for perioden

Undersøkesområde	Fargenavn	Materiale	Fargekode
Tak	HVIT		S 0502-Y
Vegg - over strek	HVIT		S 0502-Y
Vegg - strek	SVART	limbasert maling	S 8500-N
Vegg - under strek	RØD brunlig	?	S 3040-Y30R
Vegg - under trapp	(RØD brunlig)	?	S 3040-Y30R
Vindu, alle elementer	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Dør, alle elementer	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Dør- gerikt - sokkel	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Gulvlist	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Gulv - belegg	BRUN	linoleum	S 6030-Y40R
Trapp - gangtrinn	BRUN	linoleum	S 6030-Y40R
Feielist	BRUN	oljemaling	S 7020-Y40R
Radiator	GRÅ	oljemaling	S 3005-G80Y
Bunn i åpent trapperom	GRÅ	limfarge	
Trapp - opptrinn og veggvange underside	GRÅ	oljemaling	S 3005-G80Y
Trapp - forvange - utside	GRÅ	oljemaling	S 3005-G80Y
Trapp, Trapp - rekkverk	GRÅ	oljemaling	S 3005-G80Y
Trapp - forvange / veggvange	(trolig som vegg)	?	
Trapp - rekkverk - overligger / håndløper	tre	lakk	transparent

5.4 Bitrapperom

Utgangsdøren i bitrapperommet er ådret på utsiden, slik som hovedinngangsdøren.

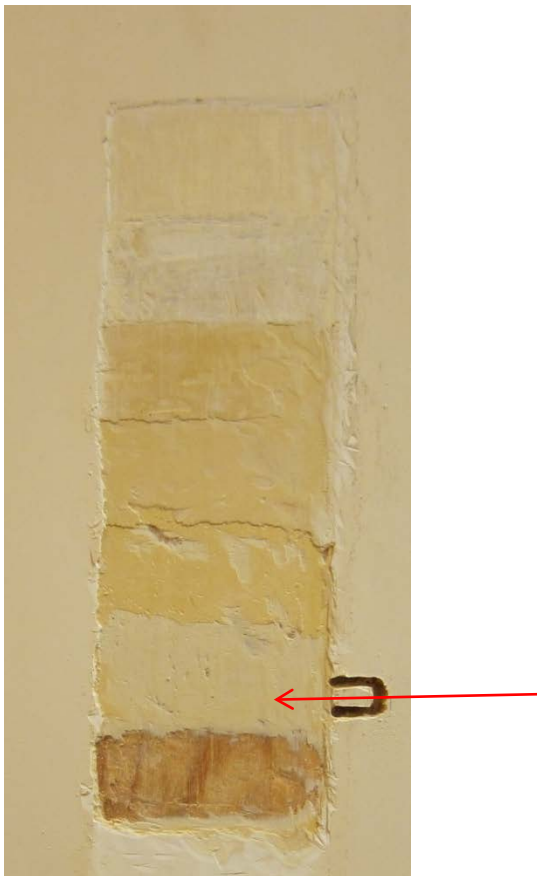
Gulv og inntrinn er dekket av linoleum. Den brune linoleumen på inntrinnene mellom 1. etasje og kjeller er antagelig den opprinnelige, mens den mørke røde linoleumen ved kjellerdør og på reposit ved ytterdør trolig er sekundær. Koden som er oppgitt på opprinnelig linoleum i fargeskjemaene er hentet herfra.

5.5 Korridor 116

Det vises til forvaltningsplanen s. 88 for beskrivelse og foto.

Fargeundersøkelsen viste at trapperommet trolig har blitt malt to ganger innenfor husets periode som Dr. Lindboes klinikk. Vi har kalt dem fase 1A og fase 1B.

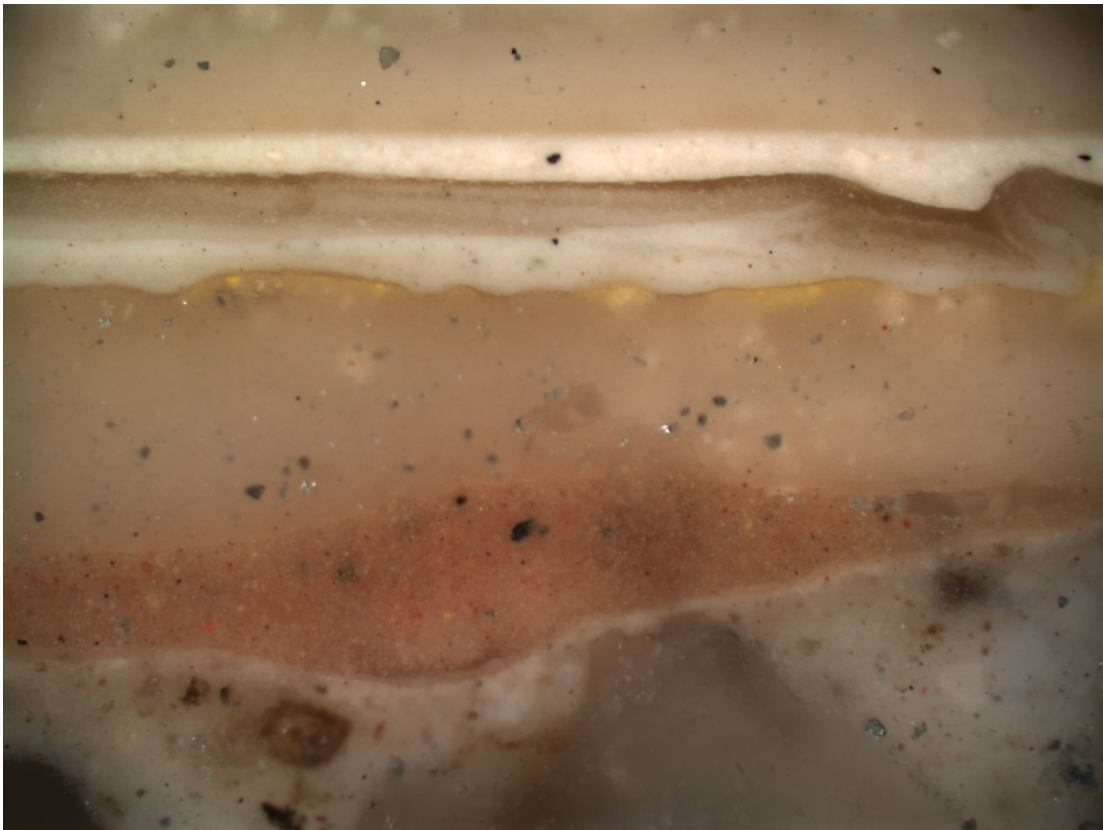
Fargeundersøkelsen viste at i korridorens fase 1A var himling og øvre del av vegg malt hvite. Ca 232 cm over gulvet var det malt en svart strek. Under streken var veggen malt dempet rød. I korridoren har veggen først (fase 1A) vært malt brunlig rød i nedre del, med svart strek og brukket varm hvit på øvre del vegg og i tak. Dørene var gråhvite. Radiatorene i korridoren i 1. etasje er malt svarte som streken. Den lave feielisten har trolig ikke vært der opprinnelig siden dørgerikt-soklene ikke har illusjonsmalt feielist ved første oppmaling. List-imitasjonen synes imidlertid på Wilses foto av heissjakten i 3. etasje fra ca 1920. Gulvet hadde brun linoleum.

Figur 7 Rom 116. Fargetrapp på dørblad, ramtre. Pilen markerer innerste lag som er gråhvitt. Foto: NIKU 2015.

Figur 8 Rom 116. Veggfarger ved malt strek, 232 cm over gulv. Innerste lag, fase 1A, er rødbrunt. Bildet viser også små rester av en svart strek. Det gule laget til venstre har en brunlig strek og representerer fase 1B. Begge fasene har hvitt på øvre del av vegg. Foto: NIKU 2015.

Figur 9 Rom 116. Tverrsnitt av veggfarger på nedre del av vegg, under strek. Det innerste laget, fase 1A, er rødbrunt. Over det rødbrune laget ses det tykke sparkellaget tilhørende fase 1B med små rester av det gule laget på toppen. Foto: NIKU 2015.

Ved neste oppmaling (fase 1B) ble nedre del av veggen glattet med sparkel før den ble malt med gul limfarge og en brun strek. Den gule/brune fargesettingen finnes bevart og uovermalt på veggen ved trappen fra 4. etasje og opp til loftet, men her er muren ikke blitt sparklet. Øvre del av veggen og himling var hvit. Det antas at også den gule/brune oppmalingen er utført mens Lindboe eide klinikken. Dør og fotlist var gråhvite som i øvrige rom, feielisten brun.

I søndre del av korridoren er det, mellom to skillevegger med åpninger, et rom som kan ha hatt en annerledes overflate. Rommet var trolig del av den opprinnelige røntgenfløyen i Lindboes klinikk. Streken var malt ca. 203 cm over gulv i det lille rommet, og ikke ved 232 cm som i øvrig korridor. Øvrige funn på overflaten er svært usikre. NIKU kan om ønskelig avdekke mer.

5.5.1 Periode IA 1916 - 1920

Lindboe privatklinikk

5.5.1.1 Fargesetting for perioden

Undersøkelsesområde	Fargenavn	Materiale	Fargekode
Tak	HVIT	limbasert maling	S 0502-Y
Vegg - Over strek	HVIT	limbasert maling	S 0502-Y
Vegg - Under strek	RØD brunlig	limbasert maling	S 3040-Y40R
Vegg - strek (malt)	SVART	limbasert maling	S 8500-N
Dør - blad, karm, gerikt	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Gulvlist	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Feielist/ malt feielist	BRUN	oljemaling	S 6030-Y40R
Gulv	BRUN	linoleum	S 6030-Y40R
Radiator	SVART	oljemaling	S 8500-N

5.5.2 Periode I B 1920 - 1929

Lindboe privatklinikk

5.5.2.1 Fargesetting for perioden

Undersøkellesområde	Fargenavn	Materiale	Fargekode
Tak	HVIT	limbasert maling	S 0804-Y30R
Vegg - Over strek	HVIT	limbasert maling	S 0804-Y30R
Vegg - Under strek	GUL lys	limbasert maling	S 0530-Y10R
Vegg - Strek (malt)	BRUN	limbasert maling	S 4030-Y20R
Dør - blad, karm, gerikt	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Gulvlist	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Feielist/ malt feielist	BRUN	oljemaling	S 6030-Y40R
Gulv	BRUN	linoleum	S 6030-Y40R
Radiator	SVART	oljemaling	S 8500-N

5.6 Korridor 2. etasje

Se videre undersøkelser av korridor 2. etasje med nytt forslag til rekonstruksjon i undersøkelsens del 2, NIKU Rapport 99/2016.

Det vises til forvaltningsplanen s. 90 for beskrivelse og foto.

Kun vegg og radiator i korridoren er undersøkt. Øvrige elementer forventes å følge fargeskjema til korridor i 1. etasje. Veggene har vært pusset og malt. Fargeundersøkelsen viste at veggene opprinnelig var malt hvit på øvre del vegg, og gul på nedre del vegg, gul. Fargene er delt med en rødbrun malt strek, en imitasjon av brystningslist. De restene vi har funnet ligner oppmalingen på loftsrommet og fase 1B i korridor i 1. etasje. Radiatorene i korridoren i 2. etasje er malt lys grå, litt mørkere enn vinduene.

Figur 10 Korridor 2. etasje. Veggfarge ved malt strek. Det gule laget med den brunlige strekn som vi finner innerst ligner fase 1B i korridor i 1. etasje og veggfargene i rommet ved loftstrappen. Foto: NIKU 2015.

5.6.1 Periode I A 1916 - 1920

Lindboe privatklinikk

5.6.1.1 Fargesetting for perioden

Undersøkellesområde	Fargenavn	Materiale	Fargekode
Tak			
Vegg - Under strek	?	limbasert maling	
Vegg - Strek	?	limbasert maling	
Vegg - Over strek	?	limbasert maling	
Dør - blad, karm, gerikt	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Radiator	GRÅ lys varm	oljebaserte bindemiddel	S 1510-Y20R

5.6.2 Periode I B 1920 - 1929

Lindboe privatklinikk

5.6.2.1 Fargesetting for perioden

Undersøkellesområde	Fargenavn	Materiale	Fargekode
Tak			
Vegg - Under strek	GUL	limbasert maling	S 1030-Y20R
Vegg - Strek	BRUN	limbasert maling	S 5030-Y20R
Vegg - Over strek	HVIT	limbasert maling	
Dør - blad, karm, gerikt	HVIT grålig	oljemaling	S 1005-Y20R
Radiator	GRÅ lys varm	oljebaserte bindemiddel	S 1510-Y20R

6 Forslag til rekonstruksjon

Angående malerarbeidet må maler ha nok erfaring med tradisjonelle maleteknikker til å vite hvordan man går frem for å oppnå ønsket resultat med tradisjonelle materialer som oljemaling og limfarge. Marmoreringen på kvaderbuen i vestibylen er gjort vått-i-vått i limfarge, og det ser ut til at det ligger et transparent lag over. Dette er uvanlig, og en rekonstruksjon vil kreve godt håndlag og lang erfaring med dekormaling med limfarge.

For å oppnå et godt resultat vil det antagelig kreves en del utprøving på stedet, det vil si prøveoppstryk med brekking av både olje- og limfarger, utprøving av typer limfarge, justering av bindstyrke, tykkelse og glans. NIKUs konservatorer kan delta i vurderingen av prøveoppstrykene.

Når malingslagene er tynne blir underlagets karakter viktig. I inngang og vestibyle har veggene vært helt glatte. Den strukturen vi ser i dagens overflate bør slipes ned. Fordi malingslagene er så tynne blir det også viktig at bunnfargen ligner den opprinnelige.

Det bør avdekkes et større felt for bleking av den oljebaserte gråhvite malingen som vi finner på både dører, vinduer og fotlister. Fargen har trolig vært mer nøytral gråhvit, det vil si ikke så gul som i dag.

Ådringen på ytterdørene bør avdekkes i et større område før rekonstruksjon for å finne ut om det er malt noen karakteristika for en bestemt type tre i treimitasjonen, som f.eks. margstråler ved eikeimitasjon.

Koder satt i parentes i tabellen er hentet fra andre funnsteder i undersøkelsen.

6.1 Inngangsrom 118

Inngangsrommet har trolig hatt en svært enkel fargesetting, men funnene fra undersøkelsen er ikke komplette for dette rommet. Det meste av opprinnelig maling ser ut til å ha blitt fjernet og restene er blitt seiset før neste oppmaling. Vi har derfor ikke klart å finne en opprinnelig malingsoverflate på alle elementer. Vårt forslag til rekonstruksjon er derfor også basert på en tolkning av funksjonene til de ulike arkitektoniske elementene i rommet og hvordan dette vanligvis vil bli understreket i en fargesetting.

Trelementene er malt gråhvite og blanke med oljebasert maling. Vi tror at alle de omrammende mur- og gipselementene er malt gråhvite og matte med limfarge. Det innrammede bufeltet er malt lyst gult og matt med limfarge. Limfargen er malt svært tynt på en helt glatt overflate.

Buefeltet har vært noe mørkere og mer fargesterkt enn øvrige elementer i rommet. Himling, takbjelke, pilastre, buer og dører har alle vært lysere og gråere enn bufeltet. Nedre del av bufeltet, som ligger nedenfor den åpne brystingen med festonger, er samme element som øvre bufelt og har trolig hatt samme farge. Vi tror at den åpne brystingen og festongene har hatt samme farge som øvrig omramming. Veggfeltet over buen har trolig hatt samme gråhvite farge som omramming og bærende elementer for til sammen å uttrykke arkitektonisk tyngde.

På grunn av noe usikkerhet rundt funnene kan man også velge å bruke tidstypiske eksempler som forelegg. NIKU kan om ønskelig bidra til dette. Dagens fargekontrastering mellom elementene bør ikke brukes som utgangspunkt, da den motarbeider det arkitektoniske språket i rommet.

Bygningsdel	Farge	NCS fargekode	Material
Himling, bjelke, stor pilaster, liten pilaster, bue, «rekkverk» med festonger	Gråhvit	S 0505-Y20R/ S1005-Y20R	På glattsparklet hvit bunn. Forsterket limfarge. Tynt lag, matt.
Vegg	Lys gul	S1015-Y10R/ S1015-Y20R	På glattsparklet hvit bunn. Forsterket limfarge. Tynt lag, matt.
Innerdører og vindu	Gråhvit	Bleket variant av S 1005-Y20R	Oljebasert maling, blank
Ytterdør utside	Ådring	Bunnfarge: S 3020-Y20R Ådring: S 7020-Y30R	Oljebasert maling, blank

6.2 Vestibyle 120

Vestibylen har hatt en enkel fargesetting. Limfargelagene er også her, som i inngangsrommet, blitt fjernet og/eller senere seiset. Vi har derfor ikke klart å finne en opprinnelig malingsoverflate som kan fargekodes på alle de limfargemalte elementene. Vårt forslag til rekonstruksjon i dette rommet er derfor, i tillegg til fargeundersøkelsen, basert på Wilses fotografi fra ca. 1920. Se forvaltningsplanen s. 40.

Angående mulig staffering på taklist ligner den kodete fargen på bunnen for marmoreringen i kvaderbuen. Man kan sette opp et testfelt, og så vurdere om staffering fungerer i rommet.

Et alternativ til rekonstruksjon av marmoreringen i kvaderbuene er å forsøke å avdekke den.

Bygningsdel	Farge	NCS fargekode	Material
Himling, stor pilaster, liten pilaster,	Gråhvit	S 1005-Y40R	På glatt bunn. Forsterket limfarge. Tynt lag, matt.
Kvaderbue	Rosa	Bunnfarge: S1010-Y50R Marmorering: S3030-R10B Vått-i-vått.	På glatt bunn. Forsterket limfarge. Tynne marmoreringsårer. Voksoverflate, halvblank.
Sprossverk tak, Dører	Gråhvit	Bleket variant av S 1005-Y20R	Oljebasert maling, blank
Radiator	Lys grå	Bleket variant av S1510-Y30R/ S 2010-Y30R	Oljebasert maling

6.3 Trapperom 119

Vi anbefaler at den første oppmalingen i den første fasen, 1A, rekonstrueres. I denne fasen er veggfargen malt rett på murpuss i motsetning til neste fase, 1B, der vegg i nedre del er glattsparklet.

Gulv og trapp har hatt linoleum. Det bør undersøkes om det ligger godt bevart opprinnelig linoleum under de senere gulvbeleggene, og hvis så vurdere om noe av denne kan beholdes. Linoleumen kan kompletteres ved å bestille ny som ligner så mye som mulig på den gamle. Opprinnelige trappeneser i tre bør tas frem igjen dersom disse er bevart og i gjenbrukbar stand.

Bygningsdel	Farge	NCS fargekode	Material
Himling	Hvit	(S 0500-N/0502-Y)	Forsterket limfarge. Matt
Vegg over	Hvit	S 0500-N/0502-Y	Forsterket limfarge. Matt
Vegg strek	Blå	S 4030-R80B	Forsterket limfarge. Matt
Vegg under	Grå	2002-G50Y mot 3005-G50Y/ 3005-G80Y	Forsterket limfarge. Matt
Vindu	Gråhvit	Bleket variant av S 1005-Y20R	Oljebasert maling, blank
Dør	Gråhvit	Bleket variant av S 1005-Y20R	Oljebasert maling, blank
Trapp (metall rekkverk)	Grå	Bleket variant av 3005-G80Y	Oljebasert maling
Trapp, opptrinn, sidevanger innside	(Brun)	(6030-Y40R/7020-Y40R)	Oljebasert maling
Bakside trapp	Grå	Bleket variant av 3005-G80Y	Oljebasert maling
Radiator	Grå	Bleket variant av 3005-G80Y	Oljebasert maling
(Feielist)	(Brun)	(6030-Y40R/7020-Y40R)	(Oljebasert maling)
Gulv	Brun linoleum	(6030-Y40R/7020-Y40R)	Linoleum

6.4 Korridor 116

Vi anbefaler at den første fasen, 1A, rekonstrueres. I denne fasen er veggfargen malt rett på murpuss i motsetning til neste fase, 1B, der vegg i nedre del er glattsparklet.

Gulvet har hatt linoleum. Det bør undersøkes om det ligger godt bevart opprinnelig linoleum under de senere gulvbeleggene, og hvis så vurdere om noe av denne kan beholdes. Linoleumen kan kompletteres ved å bestille ny som ligner så mye som mulig på den gamle.

Bygningsdel	Farge	NCS fargekode	Material
Tak og vegg over strek	Hvit	0500-N/0502-Y	Forsterket limfarge, matt.
Strek på vegg	Svart	(8500-N)	Trolig forsterket limfarge
Vegg, under strek (falsk brystning)	Rødbrun dempet	3040-Y40R	Forsterket limfarge, matt.
Dører	Gråhvit	Bleket variant av S 1005-Y20R	Oljebasert maling, blank
Radiator	Svart	8500-N	Oljebasert maling
Fotlist	Gråhvit	Bleket variant av S 1005-Y20R	Oljebasert maling
(Feielist)	(Brun)	(6030-Y40R/7020-Y40R)	Oljebasert maling
Gulv	Brun	6030-Y40R/7020-Y40R	Linoleum

Angående det tidligere lukkede rommet i søndre del av korridoren: På grunn av svært usikre funn og fordi korridoren er åpnet opp foreslår vi at rommet males som øvrig korridor.

6.5 Korridor 2. etasje

Se videre undersøkelser av korridor 2. etasje med nytt forslag til rekonstruksjon i undersøkelsens del 2, NIKU Rapport 99/2016.

Vi finner kun små rester av de første limfargene. Disse restene ligner oppmaling på loftsrommet, men vi er usikre på om dette er den første oppmalingen i korridoren i 2. etasje.

Vi har derfor to alternativer for korridor i 2. etasje.

Alt 1:

Kopiere fase 1A i korridor 1. etasje, med unntak av radiatoren.

Bygningsdel	Farge	NCS fargekode	Material
Tak og vegg over strek	Hvit	0500-N/0502-Y	Forsterket limfarge, matt.
Strek på vegg	Svart	(8500-N)	Trolig forsterket limfarge
Vegg, under strek (falsk brystning)	Rødbrun dempet	3040-Y40R	Forsterket limfarge, matt.
Dører	Gråhvit	Bleket variant av S 1005-Y20R.	Oljebasert maling, blank
Radiator	Svart	8500-N	Oljebasert maling
Fotlist	Gråhvit	Bleket variant av 1005-Y20R	Oljebasert maling
(Feielist)	(Brun)	6030-Y40R/7020-Y40R	Oljebasert maling
Gulv	Brun	6030-Y40R/7020-Y40R	Linoleum

Alt 2:

Kopiere vegg i loftsrommet

Bygningsdel	Farge	NCS fargekode	Material
Tak og vegg over strek	Hvit	0502-Y	Forsterket limfarge, matt.
Strek på vegg	Brun	3040-Y30R (varierende)	?
Vegg, under strek (falsk brystning)	Gul	0530-Y10R/ 1030-Y10R/1030-Y20R	Forsterket limfarge, matt.
Dører	Gråhvit	Bleket variant av 1005-Y20R	Oljebasert maling, blank
Radiator	Lys grå	Bleket variant av 1510-Y20R	Oljebasert maling
Fotlist	Gråhvit	Bleket variant av S 1005-Y20R	Oljebasert maling
(Feielist)	(Brun)	6030-Y40R/7020-Y40R	Oljebasert maling
Gulv	Brun	6030-Y40R/7020-Y40R	Linoleum

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 154/2015

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00